

RODZAJNY (49) *ai*

o oraz a jasne.

comp i sup (2+3) (nà)rodzajni(e)jszy (5).

sg m N rodzajny (5). ◇ *I* rodzajnym (1). ◇ *L* rodzajnym (1). ◇ *f N* rodzajną, rodzajni(e)jszą, nàrodzajni(e)jszą (8). ◇ *G* rodzajn(e)j (1). ◇ *A* rodzajną, rodzajni(e)jszą, nàrodzajni(e)jszą (5). ◇ *I* rodzajną (3). ◇ *L* rodzajn(e)j (2). ◇ *n N* rodzajné (3). ◇ *G* rodzajnégo (3); -égo (1), -(e)go (2). ◇ *A* rodzajné (3); -é (1), -(e) (2). ◇ *L m a. n* rodzajnym [darniu] (1) *KromRozm III*. ◇ *pl N subst* rodzajn(e) (6). ◇ *G* rodzajnych (2). ◇ *A subst* rodzajn(e), nàrodzajni(e)jsz(e) (3). ◇ *I n* rodzajn(e)mi (1). ◇ *L* rodzajnych (1).

Składnia comp: rodzajniejszy niżli co (1); *składnia sup: ze wszech narodzajniejszy* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Dający obfite plony; fructifer Vulg, PolAnt, JanStat; fertilis PolAnt, Modrz, Calag; f(o)ecundus BartBydg, Calep; ferax PolAnt, Calag; faciens fructum, germinans (fructus), pinguis PolAnt; generabilis Cn* (44) : Fecundus, płodny, rodzajny *BartBydg* 57; *BielKron* 17; Fruchtbar. Płodny/ rodzainy. Fertilis. Ferax. *Calag* 209a; *Calep* 426b.

Przen (3) :

rodzajny w kogo, w co (2): zelżyfz oblubieńcę Chryštułowę [tj. Kościół]/ która rodzainyieyfza ieft wświęte/ y wrodziwfe á wcnoty bogátfe lyny ma/ niżli Synógogá *SkarŻyw* A5; Ták on wiek był fzczeńliwy/ y w cnotę á miłość Bożą rodzainy. *SkarŻyw* 178.

Szereg: »płodny i rodzajny« (1): ták płodna y rodzainy ieft krew świętych/ ktorzy zá prawdę kátholicką/ vmieraią *SkarŻyw* 374.

a. *O ziemi: urodzajny, żyzny* (23) : [sad w Eden] Była krainá známienitha á ze wfech narodzainyieyfza ku wfechodowi Słońcá *BibRadz* I 2a marg; [rzeka Nilus] wylewa ná fwe czáfy/ á tym zyemię Egipfką nád ine rodzainą czyni *BielKron* 8v; Miáfto [Smoleńsko] w dole pagorki około iego rodzainy/ láfy gi ze wfeząd obległy wielkie *BielKron* 431v; który [wysep Janika (prawdopodobnie Jamajka)] ták wielki iáko Sycylia/ y ták rodzainy y iefzcze przechodzi [tj. przewyższa] *BielKron* 442, 49.

W przeciwstawieniach: »rodzajny ... niepłodny (2), nierodzajny, płonny, solny« (4): Z zyemye rodzainyey czyni ták bárzo nye płodną/ Dla złości tych co w nyey íą *LubPs* Y5v; [Bóg] Obrocił [...] Rodzainą ziemię w íolną (á niepłodną) *Leop Ps* 106/34; [urząd zobaczywszy urodzaj zboża] niech poftánowi pewną liczbę wywożenia/ żeby náfze polá niebyły komu infzemu rodzainy/ á nam płonne. *ModrzBaz* 33v, 119v.

Wyrażenie: »ziemia, pole, rola rodzajna(-e)« = *terra fructifera Vulg; ager optimus (a. bonus), terra fertilis a. pinguis, humus pinguis PolAnt; ager fertilis ModrzBaz* [szyk 9:3] (7:3:2): W zyemi ich pobudził ogyeń írodze pałający/ Wífytki rodzainy polá ich ták nagle pałacy. *LubPs* Yv, Y5v; *Leop Ps* 106/34; á cífkáiąc wfezedy kámiemni zámiotáli polá co narodzainyieyfze/ y pozáfypowáli wífytki źrzodlá *BibRadz* 4.Reg 3/25, 4.Reg 3/19, 1.Par 4/40, 2.Esdr 9/35; Pobráli też miáftá obronne y ziemię rodzainy/ poliedli domy pelne wfezogo dobrá *BudBib* 2.Esdr 9/25, 2.Esdr 9/35; *ModrzBaz* 33v, 119v; *SkarKaz* 637a.

Szeregi: »dobry i rodzajny« (1): Są role ná niektórych mieyfcách/ nie ták fprawą iáko z przyrodzenia bárzo dobre y rodzáyne [*Sunt agri ... natura optimi et fertiles*]: Iá teź indzie/ [...] nierodzáyne. *ModrzBaz* 119v.

»żyzny i rodzajny« (1): [*św. Medard biskupstwo przeniósł do Nowiomagu*] który [...] nie ták łácnego nieprzyiaćiołom przyštěpu dawał/ á ftronę żyznieyfszą y rodzáynieyfszą miał. *SkarŻyw* 528.

Przen (5) : Tám żyemyá ná rodzáyным darnyu ftokrotny owoc czyfsteo pánłkyego náfyenya dawa *KromRozm III* O3v. *rodzajny na kogo, na co* (2): *RejWiz* 141; Anglia ná święte ludzie rodzáyna. *SkarŻyw* 516 marg.

Wyrażenie: »rodzajna rola, ziemia« [*szyk 2:1*] (2:1): Bo iuż grzech ftąd przypada/ gdzye márna fwawola/ A bárzo to rodzáyna ná wfzytko złe rola. *RejWiz* 141, 37v; *SkarŻyw* 516.

Szereg: »bujny i rodzajny« (1): [*Anglia*] buyną ziemią y rodzáyną zoftaiąc/ wiele świętych [...] ludzi [...] wypuściłá *SkarŻyw* 516.

b. O roślinach: obficie owocujący (14) :

W połączeniu szeregowym (1): Pan był wezwał imię twoie oliwą gálężiftą/ piękną/ rodzáyną/ y wdzięczną/ ále z wielkim fzumem zapalił fię ogień ná niey/ y gálęži iey połamáne Iá. *BibRadz Ier* 11/16.

W przeciwstawieniu: »rodzajny ... jałowy« (1): Wfityki ich drzewá rodzáyne sftály fye yáłowe. *LubPs* Yv.

W porównaniu (1): Symon Syn Oniafow offiárownik nawyřfzy [...] Iáko oliwą piękna y rodzáyna [*germinans fructus*]/ y iáko Cyprys podniosły áfz ku obłokom. *BudBib Eccli* 50/10[11].

Wyrażenie: »drzewo rodzajne« = *arbor fructifera PolAnt, JanStat; arbor faciens fructum (a. germinans) PolAnt* [*szyk 11:1*] (12): *LubPs* Yv; Rzekł tedy Bog: niech zrodzi ziemiá žiele wydawáiące náfienie: y drzewo rodzáyne owoc podáiące wedle rodzáiu fwego *BibRadz Gen* 1/11; Nád tho iefzcze rzekł Bog. Oto dałem wam wfzytko žiele/ [...] y káźde drzewo ktore wypuřcza z fiebie owoc drzewá rodzajnego [*arboris seminificans semen*]/ áby wam były ku pożywieniu. *BibRadz Gen* 1/29, *Ex* 10/5; *BudBib 2.Esdr* 9/25; *SkarŻyw* 259; iź ná káźde drzewo rodzáyne wfzelákiego owocu ábo iábłczáné wycięté/ dwánaście grofzy [...] ma bydź záplácono. *SarnStat* 668, 644, 667, 1243, 1308; Bog w zakonie fwym zákázował/ nietylko ludziom ábo bydłu nád mierną potrzebę fzkodzić/ ále teź áni drzewá domowego rodzáynego podćinác ábo obraźác. *PowodPr* 63.

2. Wyrośnięty, dorodny; auctus PolAnt (2) : KRoleftwo Pánłkie/ ktoreś gorczycznemu Ziárnu podobne/ co więc/ gdy čás temu/ Rość/ rodzáyным bydź/ drzewku podobne/ Zywić/ y ćieniem chłodzić/ ieft fpořobne *GrabowSet* O2; [W tym borze drzewo dobre, godne ku budowaniu; jest drzewa modrzewiowego niemało, dębina dobra rodzajna *LustrRaw* I 22; w którym [*borze*] jest pospolite drzewo, dębina rodzajna, brzezina i sořnina *LustrWpol* II 265].

Wyrażenia: [»rodzajne drzewo«: abowiem iako [...] z młodych pięknych fzczepow: wielkie fię rodzayne drzewa wykochawaią/ tak teź z dziecinftwa muřimy rozumne a mądre ludzi wychowác *Ekonom* I4v.]

»jako szcep rodzajny« (1): Aby byli fynowie náfzy iáko fzczepy rodzáyne [*sicut plantationes auctae*] w młodości fwoiey *BibRadz Ps* 144/12.

[Szereg: »wielki, rodzajny«: *Ekonom* I4v cf »rodzajne drzewo«.]

3. Wyrażenie: »członek rodzajny« = *narząd płciowy* (3) : ále iż łamiczne członki rodzayne/ też wiele niedołatkw ćierpią/ ofobnie przyłzły Rozdział o tym gadkę mieć będzie. *SienLek* 108; Sadzel iákiżkolwiek ná męłkim członku rodzaynym/ popiołem zbánie łuchey vpaliwłzy posypuy *SienLek* 118v, 115v.

Synonimy: *plodzący, rodzący*; **1.a., b. plenny, płodliwy, płodny.**

Cf **NIERODZAJNY, RODNY, RODZIWY**

MC